

Sababoota Duubatti Deebiâ€™iinsaa-Kutaa 18.1

Description

19-Dhiibbaa Haadha Manaa

Dubbistoonni gariin sababa kana akka addaatti ilaalu dandaâ€™u. Garuu sababa fuudhaatiin dargaggoonni baayâ€™een gara Rabbii waamu dhiisanii fi Islaama qabachuu irraa duubatti deebiâ€™anii jiru. Ustaaz Fatih Yakun kitaaba isaa keessatti seenaa kana ni kaasa: Obboleessa fuudhuu isaatiin dura gootaa fi buâ€™a-qabeessa ture tokko nan beeka. Ergasii dubartii baddu takka fuudhee duâ€™aa fi hiyyummaa ija isaa lamaan jidduu keette. Akkuma mucaa tokko deessen haqa daaâ€™imni kuni isarraa qabu isa yaadachiisti. Isaaf jedhee carraaqqi isaa dachaa akka godhoo isa gaafatti. Yommuu ijoolleen isaa baayâ€™atanii fi niitin isaa haala kana irra jirtuu, inni ni kufe. Addunyaa kan jaallatu taâ€™e. â€œ**Gabrichi diinaaraa, dirhamaa, Qaxiifaa fi Khamiisaa haa badu. Yoo isaaf kennname ni gammada, yoo isaaf hin kennamiin hin gammadu, [ni dallana].**â€

Hasanakkana jechuun isaa gabaafame: namtichi wanta niitiin hawwitu hunda keessatti ishiif ajajamu yoo itti fufe, Rabbiin ibidda keessatti isa gonbisa. `

Namtichi kuni beekumsa barbaadu fi barnoota irratti argamu keessatti fedhii guddaa kan qabu turee, yommuu fuudhuu iddoob beekumsa barachuuf wal gahan keessatti lamu isa hin argine. Ergasii yommuu isa iyyaafatan namni tokkoakkana jedhe: haadha manaa isaa osoo hammatu du`e. Rabbiin rahmata isaaf haa godhu.

Daa`iwwan baayâ€™een istiqamaa (gadi dhaabbachuu) caalaa haadha manaa isaanii jaallachuu fi ishiif ajajamu filatanii jiru. Sababa ishiitiif dhimmoota shariâ€™aa baayâ€™ee irraa gadi buâ€™u. Kan akka shufeera ishiif qopheessu, ishiitti dhiyaachuuf mana keessa haraama seensisuu. Mana isaa Tv irraa qullaa taâ€™ee erga turee booda chaanali hundaan mana isaa guute. Ishiif jedhee haadha abbaa isaa miidha. Akkuma odeessu miidhaginnaan ishii fuunduratti mulâ€™achuuf areeda haadata. Ishii waliin taaâ€™uuuf warra gaggaarii fi isaan waliin taaâ€™u irraa fagaata. Qurâ€™aana haffazu ni dhiisa. Bakka dhiiraa fi dubartiin walitti makaman seena. Ishii gammachiisuuuf sadaqa, zakaa, haqaa fi dirqamoota isarra jiran ni dhiisaâ€!

Wanti armaan olitti dubbatame haqa ifaa seenaa fi wanti jiru raga bahuudha. Garuu dhiironni karaa da`awaa isaanii irraa homtu isaan hin deebisnee eessa jiruu? Warroonni yommuu niiti akkanaatiin qoraman gara ishiitti fiigun akka tawbattu ykn addaan bahiinsi akka dhufu taasisan eessa jiruu?

Muslimni yommuu fuudhuu barbaadu osoo siritti itti hin yaadin itti fiiguu fi miidhaginna qofa ilaae duuba fiigu hin qabu. Ergamaan Rabbii (SAW)akkana jedhan: **Tan amanti qabdu qabadhu, [taâ€™uu baannan] ni kasaartaa.**â€ Sahih Al-Bukhaari 5090

Muslimni dubartii salaata halkanii fi fajriitiif isa kaastu barbaadu eessa jiraa? Dubartii Aakhiraas isaa jalaa ooftu fi addunyaa isaa jalaa balleessituu osoo hin taâ€™in dhimmoota amantii fi addunyaa isaa irratti isa gargaartu qoratu eessa jiraa?

Dubbisaan dubartoota irratti feâ€™uumsa feâ€™a akka jiru hin yaadin. Sababni isaas, issaan keessa dubartoota gaggaarii daaâ€™i taâ€™anii fi haala abbaa manaa isaanii jijirantu jira. Dubartoonni kunniniin Rabbii gadiitti abbaan manaa isaanii gara kheeyrii, gaarummaa fi Rabbiitti waamuutti akka qajeeluuf sababa taâ€™an. Kanarraa gosa namootaa baayâ€™ee beekna. Garuu gosoonni jalqabaa kan aaqilli hin morminee baayâ€™innaan jiru.

20-Dhiibbaa maatii baadhachuu dhiisu

Sababni kuni sababoota ijoo dargaggoota gara duubatti deebi`utti geessan keessaa tokko ta`uu dandaâ€™a. Sababni isaas, mararfannaan abbooti fi haadholee irraa argamu ijoollee isaanii Islaama qabachuu irraa akka dhoowwan taasisa. Namni daâ€™awaa irratti hojjatu yeroo baayâ€™ee karaa haqaa irraa isa deebisuu dhiibbaa maatii irraa nagaha hin taâ€™u. Keessumayyu jalqaba Islaama qabachuu irratti. Sababooni dhiibbaa kanaa baayâ€™eedha. Isaan keessaa:

1-Ijolle irratti sodaachuâ€“ yeroo baayâ€™ee sodaan kuni sodaa sammuu keessatti kaafame dhugaa kan hin taanedha. Yommuu abbaa isaa `Wanti ati ilma kee irratti sodaattu maalidha?` jettee gaafattu, deebii deebisuu keessatti kan dhamaâ€™u taâ€™e argita. Tarii maddi sodaa kanaa wanta daaâ€™iwwanirra gahu kan akka qormaataa fi rakkoo taâ€™uu dandaâ€™a. Warri, ijollee isaanii irra dhimmoonni akkanaa akka gahan hin barbaadan. (fakkeenyaf warri yommuu daaâ€™in hidhamu fi tumamu argan, â€œKuni sababa inni Islaama qabateefâ€• jedhanii waan yaadaniif ijollee isaanii Islaama siritti qabachu irraa dhoowwu. Kuni dogongora guddaadhha. Kana ilaachise wanta Imaamu ibn Al-Qayyim barreessse ilaalun ni dandaâ€™ama:namni fitnaa fi qormaata Ergamtoota fi hordofoota isaanii irra gahu sodaachun Rabbitti amanuu fi Ergamtoota Isaa hordofu didee, **Islaama irra garagaluun fitnaa fi qormaata jalaa nagaha waan bahu isatti fakkaata.** Dhugumatti, isa fuundura wanta irraa dheesse caalaa fitnaa, qormaataa fi azaaba (adabbii) guddaa fi ulfaataa taâ€™etu jira. (Waan amanuu fi Islaama hordofuu dideef azaaba Jahannamtu isaa jira.))

2-Tarii abbaan ykn firri nama maâ€™asiyaa (badii) hojjatuu fi fedhii qullaa hordofuu taâ€™uu dandaâ€™a Yommuu ilmi Islaama qabatu abbaa fi wanta inni fedhu jiddu seena. Sababa kanaaf, ilma irratti dhiibbaa uuma.

3-Abbaan barnoota mucaa isaa irratti sodaachu. Daâ€™awaan mucaa fi barnoota isaa jidduu ni seena jedhe waan yaaduf da`awan barnoota isaa irratti dhiibba fida jedhe mucaa dhoowwuuf tattaafata. Taqwaan sababa rizqii fi sadarka ol`aana irra gahu akka ta`e abbaan kuni hin beekne.

وَالَّذِينَ حَمَدُوا فِينَا لَنَهْدِي نَهْدِي نَهْمُ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

â€œWarroota karaa Keenya keessatti qabsaaâ€™an- dhugumatti karaalee Keenyatti ni qajeelchina. Dhugumatti, Rabbiin toltaa hojjattoota waliin jira.â€ Suuraa Al-Ankabut 29:69

Dhugaan kana ragaa baha. Mana barnootaa keessatti warri sadarka ol`aana qabatan irra caalaan isaanii warra Islaama qabatanii fi warra gaggaarii taâ€™uu argita. Rabbiif galanni haa galu.

4-Waanyu (Hinaaffi) tarii dubbisaan mata-duree kana akka addaatti ilaalu danda`a. Akkana isaan jedha: hin dinqisiifatin, dhugumatti waanyun sharrii dhuma badaa qabuudha. Firoonni waanyun wanta beekkamaadha. Kana sammuutti kaleessuufakkana jedha: namni yommuu dhimmoota addunyaa irraa kan akka qabeenyyaa, beekkamti, sadarka ol`aana fi kkf isaaaf kennaman waanyoof saaxilama. Keessumayyuu hiriyyoonni fi firoonni dhiyoona waanyu. Kuni dhimma falmiin keessa hin jirreedha.

Wanta armaan olii irratti erga walii gallee, qajeelinni, Islaama qabachuun, beekumsi fi hubannoona dhimmoota faarfamoo fi abbichi kan qubbiniin itti akeekkamudha. Saniif, namni wantoota kanniin qabu namoota biroo caalaa waanyoof saaxilama. Kanaafu, dhimma amanti keessatti firri fira isaa waanyu maaliif akka addaatti ilaalla? Garuu dhimma addunyaa keessatti firri fira waanyu akka addaatti hin ilaallu. Dhugumatti, ilmi Aadam yommuu obboleessa waanye, dhimma addunyaatiif isa hin waanyine. Kana irra, yommuu Rabbiin obboleessa isarraa qeebale isarra immoo qeebalu dhiise dhimma amantitiif isa waanye. Qeeballi kanarratti waanye isa ajjeese.

Waanyun kuni yeroo baayâ€™ee obboleeyyanii fi firoota irraa argama. Garuu abbootaa fi haawwan irraa ni argama jedhee hin yaadu. Wanti Nabii Yuusuf fi obboleeyyan isaa jidduutti taâ€™e ragaa ifaati.

Maddi waanyu kanaa: firri kee beekaa (aalima), walgahii keessatti gara fuunduraatti bahuu ni sodaata. Kanaaf, si fi gara fuunduraatti baatee beekkama taâ€™uu jidduu seenuuf tattaafata. Seenaan oduu warra amanti isaanii qabachuf jecha dhiibbaa kana baadhatanii fi irratti obsaniin kan guuttameedha. Kutaa itti aanu keessatti seena kana irraa muraasa isaa ni ilaalla. In sha Allah.

Date Created

June 23, 2021

Author

admin